

ENVIRONMENTÁLNÍ PROBLEMATIKA V TVORBĚ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Eliška Řehulková

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY S DIDAKTIKOU, PdF OU

Cíle příspěvku

- Seznámení posluchačů s vybranými díly ze současné tvorby pro děti a mládež, která popisují environmentální problémy a způsoby jejich řešení.
- Autoři ve svých dílech seznamují dnešní generaci dětí a mládeže s nejpálčivějšími problémy, jako je kácení pralesů, znečišťování moří, úhyn mnoha druhů zvířat a mj. zdůrazňují, že právě soudobé děti a mládež pocítí dopady klimatických změn nejvíce.
- Nejmladší čtenáři bývají s tématem seznamování pomocí komiksů a děl s názornými ilustracemi. Starší čtenáři si mohou vybrat z příběhové prózy, encyklopedií a dalších žánrů, kde je toto téma rovněž aktuální.
- Mnohá z vybraných děl mohou svou názorností posloužit také jako pomůcky k vysvětlení environmentální situace žákům, nebo k propojení literárních a přírodovědných témat ve výuce literatury.

Seznámení s vybranými tituly

- Čechová, S. (2019). Včelař Josífek. Labyrint.
- Pro čtenáře od 4 let
- Pohádka o osamělém Josífkovi, k jehož chaloupce se zatoulal včelí roj, o který se Josífek začal starat.
- Zasnovení čtenářů do stáčení medu, výroby medoviny a péče o okolní přírodu.
- Na konci knihy environmentální ponaučení: „Co by měl vědět každý správný včelař“
- Doplněno o ilustrace samotné autorky

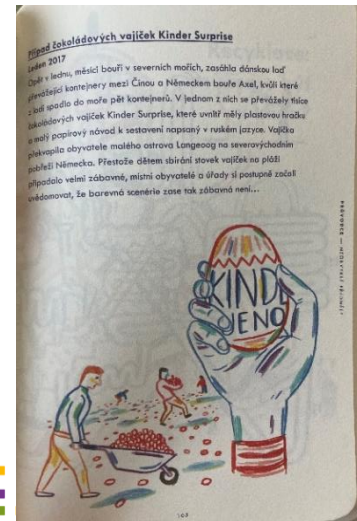
Seznámení s vybranými tituly

- Hurme, M., & Laurent, L. (2022). Zahradníci ve městě. Host.
- Pro čtenáře od 5 let
- Příběh o kamarádech, kteří si uprostřed města vytvoří zahrádku. Spolu s nimi se dozvíte spoustu zajímavostí o hmyzu, mikroorganismech, půdě, zahradničení bez rytí, kompostování, bokaši a biozemědělství.
- Ilustrace Maija Hurme

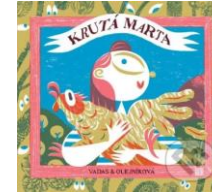
Seznámení s vybranými tituly

- Pêgo, A., & Martins, I. M. (2020). *Plasticus maritimus*, invazivní druh. Jana Kostelecká - Jakost.
- Pro čtenáře od 11 let
- Naučná publikace o vztahu mezi plasty a oceány. Najdete v ní také průvodce, který radí, jak nakládat s odpady a udržet tak čisté moře a oceány. Snaží se čtenáře motivovat ke změně chování k okolní přírodě a seznamuje je s fakty.
- Motto: *Plasticus maritimus* je umělý, invazivní, kontaminující druh s dlouhou životností, a tak si zaslouží, aby jeho dny byly sečteny.
- Ilustrace Bernardo P. Carvalho, fotografie Ana Pêgo

Výčet děl podle věku čtenářů

• Tituly pro děti předškolního věku (3-5 let)

- COLAS des Francs, N. (2022). Od semínka k plodu. Euromedia Group.
- ČECHOVÁ, S. (2019). Včelař Josífek. Labyrint.
- ČECHOVÁ, S. (2020). František z kompostu. Monokel.
- FROMENTAL, J. -L., & JOLIVET, J. (2017). 365 tučňáků. Baobab.
- VADAS, M., & OLEJNÍKOVÁ, D. (2020). Krutá Marta. BRAK.
- VELČOVSKÝ, T., & ADAMOVÁ, L. (2020). Objevujeme podzemí se Sněhurkou. Albatros.
- VOSTRADOVSKÁ, T., & MÁDLOVÁ, L. (2021). Hravocesta. Běžiliška.

• Tituly pro děti mladšího školního věku (6-10 let)

- AMBROSE, J., BURNIE, D., & GAMLIN, L. (2021). Lesy. Lingea.
- FORMÁNEK, V., & CSOLLEOVÁ, E. (2021). Jak Amálka k poznání přišla. Petrklíč.
- GREGUŠOVÁ, A., & MITOŠINKOVÁ, Z. (2020). Vincent: Pátranie po stratenej vodovede. Egres.
- GREGUŠOVÁ, A. (2019). Gréta. Pluto.
- GREGOROVÁ, K. (2021). Vodavoděnka. Euromedia Group.
- HURME, M., & LAURENT, L. (2022). Zahradníci ve městě. Host.
- MORNŠTAJNOVÁ, A. (2022). Kapka Ája. Host.

Výčet děl podle věku čtenářů

- Tituly pro starší děti a mládež (11-15 let)
- GAARDER J. (2014). Anna: bajka o klimatu a životním prostředí Země. Albatros.
- KOLEKTIV AUTORŮ. (2022). Příručka pro malé ekology. Pikola.
- MATHISMOEN, O. (2021). Zelená (se) Země: o přírodě, ekologii a tak. Argo.
- PÊGO, A., & Martins, I. M. (2020). Plasticus maritimus, invazivní druh. Jana Kosteletká.
- STEINGASSER, J. (2019). Velká cesta, aneb, Jak se z nás díky slepici stali ochránci klimatu. Kazda.

Rozdělení děl z hlediska žánrů

• Poezie

- COLAS des Francs, N. (2022). Od semínka k plodu. Euromedia Group.

• Pohádka

- ČECHOVÁ, S. (2019). Včelař Josífek. Labyrint.
- ČECHOVÁ, S. (2020). František z kompostu. Monokel
- GREGUŠOVÁ, A., & MITOŠINKOVÁ, Z. (2020). Vincent: Pátranie po stratenej vodovede. Egres.
- GREGUŠOVÁ, A. (2019). Gréta. Pluto.
- FORMÁNEK, V., & CSOLLEOVÁ, E. (2021). Jak Amálka k poznání přišla. Petrklíč.

• Fantasy

- GAARDER J. (2014). Anna: bajka o klimatu a životním prostředí Země. Albatros.

• Komiks

- MATHISMOEN, O. (2021). Zelená (se) Země: o přírodě, ekologii a tak. Argo.

• Příběhová próza

- HURME, M., & LAURENT, L. (2022). Zahradníci ve městě. Host.
- FROMENTAL, J. -L., & JOLIVET, J. (2017). 365 tučňáků. Baobab.
- MORNŠTAJNOVÁ, A. (2022). Kapka Ája. Host.
- VADAS, M., & OLEJNÍKOVÁ, D. (2020). Krutá Marta. BRAK.
- STEINGASSER, J. (2019). Velká cesta, aneb, Jak se z nás díky slepici stali ochránci klimatu. Kazda.

• Encyklopedie a příručky

- GAARDER J. (2014). Anna: bajka o klimatu a životním prostředí Země. Albatros.
- PêGO, A., & Martins, I. M. (2020). Plasticus maritimus, invazivní druh. Jana Kostelecká - Jakost.
- VELČOVSKÝ, T., & ADAMOVÁ, L. (2020). Objevujeme podzemí se Sněhurkou. Albatros.
- VOSTRADOVSKÁ, T., & MÁDLOVÁ, L. (2021). Hravocesta. Běžilíška.
- GREGOROVÁ, K. (2021). Vodavoděnka. Euromedia Group.

Zdroje:

- BIGGER, Stephen, WEBB, Jean. (2010). Developing environmental agency and engagement through young people's fiction, *Environmental Education Research*, DOI: 10.1080/13504621003613145
- HUG John. (2010). Exploring instructional strategies to develop prospective elementary teachers' children's literature book evaluation skills for science, ecology and environmental education. *Environmental Education Research*
- MADDEN, Lauren, LIANG, Jennifer. (2017). Young children's ideas about environment: perspectives from three early childhood educational settings, *Environmental Education Research*, 23:8, 1055-1071, DOI: 10.1080/13504622.2016.1236185
- NEŠPOROVÁ, Jitka. (2021). *Vydařená enviro non-fiction s filozofickým příběhem – pro děti od čtyř let*. ILiteratura.cz. Retrieved October 7, 2022, from <https://www.iliteratura.cz/clanek/44781-cechova-simona-frantisek-z-kompostu>
- PECHÁČEK, Pavel. (2020). *Plastová apokalypsa*. ILiteratura.cz. Retrieved October 7, 2022, from <https://www.iliteratura.cz/clanek/43343-pegno-ana-plasticus-maritimus>
- SPITERI, Jane. (2021). Why is it important to protect the environment? Reasons presented by young children, *Environmental Education Research*, 27:2, 175-191, DOI: 10.1080/13504622.2020.1829560
- STANISLAVOVÁ, Zuzana, Martin KLIMOVIČ a Dávid DZIAK. (2021). *(K)rokom v slovenskej literatúre pre deti a mládež: Hodnotové aspekty povodnej poézie a prózy v rokoch 1990-2020*.
- ŘEŘIHOVÁ, Vlasta – SLADOVÁ, Jana. (2017). Možnosti a limity současné literatury pro děti a mládež v procesu výchovy k hodnotám. *Paidagogos*, [Citováno: 2022-03-30], 2017, 1, #3. S. 17–36. Dostupné na www: <http://www.paidagogos.net/issues/2017/1/article.php?id=3>
- Obrázky:
- ČECHOVÁ, S. (2019). Včelař Josifek. Labyrint.
- FROMENTAL, J. -L., & JOLIVET, J. (2017). 365 tučňáků. Baobab
- HURME, M., & Laurent, L. (2022). Zahradníci ve městě. Host.
- MATHISMOEN, O. (2021). Zelená (se) Země: o přírodě, ekologii a tak. Argo.
- MORNŠTAJNOVÁ, A. (2022). Kapka Ája. Host.
- PEGO A., & MARTINS, I. M. (2020). *Plasticus maritimus*, invazivní druh. Jana Kostelecká - Jakost.
- STEINGASSER, J. (2019). Velká cesta, aneb, Jak se z nás díky slepici stali ochránci klimatu. Kazda.
- VADAS, M., & OLEJNÍKOVÁ, D. (2020). Krutá Marta. BRAK.

